

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt SELÇUK tarafından yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim,

Ünal DEMİRTAŞ

Zonguldak Milletvekili

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'ne göre engelli; "Diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişilerdir" şeklinde tanımlanmıştır. Yani engellilik çevresel, fiziksel ve toplumsal koşullarla birlikte tanımlanmıştır. Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile engellilik ile ilgili olarak uluslararası normlar oluşturulmuş, bu normlar çerçevesinde de ulusal mevzuat düzenlenmiştir.

Sosyal devlet anlayışı gereği, iktidarların en önemli görevlerinden biri toplumun dezavantajlı kesimlerini (çocuklar, yaşlılar ve engelliler) diğer kesimler karşısında pozitif ayrımcılığa tabii tutarak sosyal adalet ilkeleri çerçevesinde korumaktır. Nitekim Anayasa'nın 10'uncu maddesindeki "Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz" düzenlemesi ile 61'inci maddesindeki "Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır" hükmü ile ülkemizdeki dezavantajlı grupların korunması ve sosyal hayatın içine katılmalarının sağlanması amaçlanmıştır.

Öncelikle ülkemizde ne kadar engelli olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Bakanlığınız bültenlerinde de belirtildiği üzere ülkemizdeki engelli sayısının tespitine ilişkin en son çalışma 2011 yılında yapılmıştır. 2011 yılından bu yana ülkemizdeki engelli nüfusunun ne kadar olduğunun güncel verilerle tespit edilmesi gerekmektedir. 2011 yılındaki araştırmaya göre ülkemizde, en az bir engeli olan (3 ve daha yukarı yaş) nüfusun oranı %6,9 olarak açıklanmış, engelli sayısı ise 4 milyon 876 bin kişi olarak belirtilmiştir. Bakanlığınız tarafından yayımlanan Engelli ve Yaşlı İstatistik 2019 Kasım ayı Bülteninde engelli sayısı 2 milyon 508 bin 276, Kasım 2020 tarihli bültende engelli sayısı 2 milyon 535 bin 233, Ocak 2021 tarihli bültende ise engelli sayısı 2 milyon 511 bin 950 olarak belirtilmiştir. Oysa engelli sendika ve konfederasyonlar tarafından ülkemizde 10 milyon dolayında (nüfusun %10'undan fazlası) engelli nüfus olduğu ifade edilmektedir. Yani Bakanlığınızın açıkladığı engelli sayısı ile engelli konfederasyonlarının açıkladığı engelli sayısı arasında 7.5 milyon gibi çok fahiş bir fark bulunmaktadır. Ülkemizdeki engelli sayısının tahminler üzerinden değil, resmi veriler üzerinden tespit edilmesi konuyla ilgili olarak sorunların çözülmesi için daha doğru adımlar atılmasını sağlayacaktır.

Bu nedenle öncelikli olarak ülkemizdeki engelli sayısının güncellenmesi ve bilimsel istatistikler kullanılarak Bakanlığınızca tespit edilmesi gerekmektedir.

BM sözleşmesinde çevresel faktörlerle birlikte tanımlanan engellilerin toplumsal hayata katılımlarını sağlamanın en etkili yolu, engellileri çalışma hayatına daha fazla dahil etmektir. Ülkemizde engellilerin istihdamı ile ilgili olarak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 53 üncü maddesine göre; "Kurum ve kuruluşlar bu Kanuna göre çalıştırdıkları personele ait kadrolarda % 3 oranında engelli çalıştırmak zorundadır." 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu Maddesi kapsamında ise; "İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli; kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli bireyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Ancak engellilerle ilgili olarak ulusal mevzuattaki bu yetersiz kotalarda bile maalesef açık olduğu görülmektedir.

4857 sayılı İş Kanunu kapsamında, engelli çalıştırmakla yükümlü 50 ve üzerinde çalışanı bulunan iş yeri sayısı, 2020 yılı Aralık sonu itibariyle, özel sektörde 15.266, kamuda ise 1.167'dir. 2020 yılı Aralık sonu itibariyle kota açığı kamuda 4.092, özel sektörde ise 16.875'dir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre kamuda 2020 yılı Kasım ayı itibariyle toplam engelli kontenjan açığı 7.164 olmakla birlikte, bu sayının 5.397'si (yaklaşık %75) Bakanlıklara ait olduğu ifade edilmiştir. Bakanlıklardaki engelli kontenjanlarındaki açıklar ise Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki 5229, Diyanet İşleri Başkanlığı'nda 1278, Ticaret Bakanlığı'nda 73, Dışişleri Bakanlığı'nda 70, Emniyet Genel Müdürlüğü'nde ise 68 olarak açıklanmıştır.

Bu çerçevede;

1) Ülkemizdeki engelli sayısı kaçtır? Bu konuda 2011 yılından sonra yapılmış istatistiksel bir çalışma bulunmakta mıdır? Eğer böyle bir çalışma yoksa Bakanlığınızın görev ve sorumluluğuna giren toplumun dezavantajlı kesimlerinden biri olan engellilerle ilgili yeni bir çalışma yapılacak mıdır?

2) 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında kamuda 4092 özel sektörde 16875 olan engelli açıkları neden kapatılmamaktadır?

3) 4857 sayılı iş kanununa göre özel sektörde engelli istihdam kotalarında açıklık bulunan işletme sayısı kaçtır? Yasal zorunluluğunu yerine getirmeyen özel sektördeki kaç işletmeye son 3 yılda ne kadar para cezası verilmiştir? Bu cezalar tahsil edilmiş midir?

43701

4)Özellikle Milli Eğitim Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nda engelli kontenjanlarına, istihdam edilmeye bekleyen bu kadar çok engelli varken neden atama yapılmamaktadır?

5)Diyanet İşleri Başkanlığı basta olmak üzere Bakanlıklarda ataması iptal edilen kaç engelli bulunmaktadır? Her biri ayrı ayrı belirtilmek üzere bu atamaların iptal edilmesinin sebebi nedir?

6)Engellilere verilen kadroların önemli bir kısmının yardımcı hizmetler sınıfında olmasının nedeni nedir?

7) EKPSS sınavına giren ve kuraya başvuran engelli sayısı nedir?

8)Bakanlık, BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 27.maddesinde ifade edilen engellilerin kamuda istihdam edilmelerine yönelik taahhüdünün denetleyicisi ve uygulayıcısı konumunda olan Bakanlığınız bu görevi yerine getirmekte midir?

9)Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nın, Engelli Hakları Komitesinin 9 Nisan 2019 tarihli Nihai Gözlem Raporunun ve Ulusal İstihdam Strateji Belgesinde (2014-2023) yer alan hedef ve amaçların; istihdam politikalarında gözetilmesi, süreçlerin izlenmesi ve raporlanması ayrıca istihdam politikalarına ilişkin mevzuatın Sözleşmeye uygun hale getirilmesi amacıyla Bakanlık nezdinde STK'ların dahil olduğu bir mekanizma kurulması düşünülmekte midir?